

Спеціальність 5.03060101 Організація виробництва
ТЕХНОЛОГІЯ ГАЛУЗІ (технологія галузі тваринництва)
Лекція № 13-14

ТЕМА: Історія розвитку кролівництва і звірівництва. Походження і біологічні особливості кролів
ПЛАН

1. Народного господарське значення галузі. Розвиток кролівництва і звірівництва в Україні.
2. Походження кролів. Одомашнення кролів.
3. Біологічні особливості кролів. Господарські особливості кролів.

Значення галузі та біологічні особливості

Хутрове звірівництво є основним джерелом постачання шкурок норок, лисиць і песців для хутрової промисловості країни і експорту. Останнім часом воно набуло певних здобутків і тенденцій розвитку в культурі сільськогосподарського виробництва. Значно розширився асортимент шкурок завдяки розведенню кольорових типів, особливо норок і нутрій, розпочато впровадження нових об'єктів хутрового звірівництва: фреток, лисиці-вогнівки, шиншили, ондатри тощо.

В Україні на 1 січня 2004 р. поголів'я норок становило 121 340 гол., лисиць — 3080 гол., песців — 1100 і нутрій — 17 430 гол.

Успішне розведення хутрових звірів у неволі ґрунтується на знанні їхніх біологічних особливостей і створенні умов для нормального прояву всіх життєво необхідних функцій організму.

Звірі, яких розводять у неволі, не втратили захисних рефлексів. У них залишаються поведки диких родичів щодо людини, що створює певні незручності з догляду за ними.

Біологічною особливістю їх є сезонність основних життєвих процесів — розмноження, линяння та обмін речовин, які особливо яскраво виражені у хижаків. Для звірів притаманна моноестричність, тобто здатність давати приплід один раз на рік. Ця особливість у поєднанні з вираженою сезонністю розмноження характеризує певний, властивий лише їм, естральний цикл, суть якого полягає в тому, що впродовж майже 9 – 10 міс їхні статеві органи перебувають у фазі спокою (фізіологічного стерилітету).

Линяння хутрових звірів відбувається двічі на рік: навесні зимовий хутровий покрив замінюється на літній, а наприкінці літа — на зимовий. Процес линяння закінчується у кінці жовтня — на початку листопада.

Обмін речовин у хижих хутрових звірів найінтенсивніший у літній період, восени знижується, найнижчий — взимку, а навесні знову підвищується. Відповідно до обміну речовин змінюється і жива маса звірів: влітку — найменша, взимку (грудень — січень) — найбільша.

У нутрій і шиншили відсутня сезонність біологічних циклів. Вони розмножуються протягом року, линяння не обумовлене певними строками, відсутні сезонні коливання обміну речовин і взимку він лише на 10 % вищий, ніж улітку. Не відмічено і значних коливань їх живої маси.

Тривалість вагітності у хижаків коротка. Звірята народжуються голими, беззубими, сліпими та глухими і лише через 2 – 3 тижні покриваються пухом, відкриваються очі, прорізуються зуби і слух. У гризунів тривалість вагітності значно довша, малята народжуються більш розвиненими і швидко пристосовуються до самостійного життя. У процесі живлення норки, лисиці і песці споживають переважно корми тваринного походження. У них малий об'єм шлунку, короткі кишки, вони погано перетравлюють рослинні корми, особливо клітковину. Нутрії і шиншили живляться переважно рослинними кормами.

Коротка характеристика хутрових звірів

В Україні розводять із ряду хижаків — норок, сріблясто-чорних лисиць і голубих песців, а із ряду гризунів — нутрію і шиншилу, останніх переважно у приватних господарствах (рис. 14.1). Розпочато розведення фреток.

Норка належить до родини куницевих. Маса дорослих самців становить 1,8 – 3,2 кг, самиць — 1 – 2 кг, довжина тіла — 35 – 50 см.

Тривалість життя 7 – 8 років, племінного використання — 2 – 4 роки.

Статевої зрілості досягають у віці 9 – 10 міс.

Сезон розмноження — лютий — квітень, найбільш інтенсивний у першу половину березня.

Гін триває 25 – 30 діб, еструс (тічка) — 1 – 2 доби з повторенням 2 – 3 рази через 5 – 10 діб. Овуляція у норок провокована і відбувається тільки під час спаровування.

Повторне спаровування проводять через 7 – 10 діб після першого.

Вагітність у норок триває 37 – 80, а період інтенсивного росту зародків — 27 – 28 діб.

Для норок характерний латентний період вагітності — стадія вільних зародкових пухирців (переривчастий ембріогенез), який може тривати від 1 до 54 діб.

Щеніння у норок відбувається у квітні на початку травня. Щенята народжуються масою 9 – 12 г. Зуби прорізуються через 18 – 20 діб, а очі відкриваються через 29 – 30. Відсаджують щенят у 40 – 45 діб. Молодняк росте інтенсивно: жива маса у місячному віці досягає 150 – 250 г, у 2 міс — 450 – 700 і у 4 — 850 – 1300 г. вуалевий песець; е — лисиця-вогнівка

Світова колекція налічує близько 340 основних кольорових форм норок.

У звірогосподарствах України розводять десять основних кольорових форм: стандартну, чорну норку-джет, сріблясто-голубу, сапфірову, американське паломіно, пастель, соклот-пастель, фінський топаз, чорну хрестовку і «дику» норку.

Лисиця належить до родини собачих. Маса дорослих самців 5,5 – 7,5 кг, самиць — 5 – 6,5 кг. У кліткових умовах розводять переважно сріблясто-чорних, їх часто називають чорнобурками, щоабсолютно неправильно, оскільки чорно-бурі лисиці це зовсім інша група звірів, які значно відрізняються від сріблясто-чорних за своїми спадковими ознаками.

Тривалість життя у лисиць 10 – 12, племінного використання 4 – 6 років.

Статевої зрілості досягають у 9 – 11 міс. Початок гону — грудень — січень. Підготовку до гону починають з вересня, звертаючи основну увагу на вгодованість. Тривалість вагітності у лисиць 51 – 52 доби. Щенята народжуються живою масою 80 – 100 г. Народження дуже дрібних (60 – 70 г) і дуже великих (120 – 140 г) небажане і пов'язане з огріхами у годівлі. У віці 40 – 45 діб щенят відсаджують. Молодняк росте інтенсивно: у місячному віці досягає живої маси 750 – 850 г, у 2 міс — 1,7 – 1,9 кг, а у 4 — 3,7 – 4,1 кг. Світова колекція налічує понад 11 відтінків забарвлення. В

Україні розводять лише сріблясто-чорну лисицю, а із середини 70-х років минулого століття у Сокальському звірогосподарстві розпочато розведення червоної лисиці-вогнівки.

Песець належить до родини собачих. Маса дорослих самців 6 – 8 кг, самиць — 5 – 7 кг. Голубий песець є мутантною формою білих песців. Забарвлення їх темне впродовж року і варіює від темно до світло-коричневого. Тривалість життя 8 – 10, племінного використання 3 – 5 років.

Статевої зрілості песці досягають у 9 – 11 міс. Гін розтягнутий з лютого по квітень. Тічка триває 12 — 14 діб, а статевая охота — 3 – 5, інколи 8 – 10 діб. Повторні спаровування на 2 – 3-й день підвищують багатоплідність. Вагітність триває 49 – 54 доби. Самиці народжують 8 – 10 щенят живою масою 60 – 90 г, а багатоплідні — 45 – 50 г. У песців спостерігається висока ембріональна смертність: у багатоплідних — 30 – 50 %, у малоплідних — 15 – 30 %. Інтенсивність росту щенят висока. У місячному віці жива маса досягає 550 – 750 г, у 2 міс — 1,6 – 2,0 кг, а у 4 — 3,6 – 4,0 кг.

Тривалість лактації близько 40 днів. Після припинення виділення молока щенят слід відсаджувати, оскільки самиці не допускають їх до молочних залоз, огризуються і можуть загризти малят. У звірогосподарствах розводять дві породи голубих песців — вуалеву і сріблясту, які відрізняються загальним забарвленням і структурою волосяного покриву та деякими показниками розмноження.

Тхори. Останнім часом в Україні розпочато розведення тхорів (фреток), які належать до родини куницевих. Відомі три види тхорів — світлий, чорний і фуру (африканський, відомий під назвою фретка).

Гін у **світлого тхора** триває з лютого до серпня, найбільш інтенсивно — з третьої декади березня до середини квітня. Тривалість вагітності 37 – 38 діб.

Чорний тхір досягає статевої зрілості у 10 – 12 міс. Період гону — початок квітня до першої декади червня. Тривалість вагітності 40 – 42 доби.

Тхір фуру статевої зрілості досягає в 10 – 11 міс. Тривалість гону — з кінця березня до середини серпня. Тривалість вагітності 40 – 42 доби. Внаслідок схрещування фуру з чорними тхорами отримують гібридів — тхірофретки. При цьому виявляються ефект гетерозису і різноманітність забарвлення.

Тхори фуру людину сприймають спокійно, лагідно, чого не можна сказати про їхніх диких родичів — світлих і чорних. Лактуючі самиці приймають корм із рук, дозволяють брати своїх дітей із гнізда. Самиці фуру багатоплідні, народжують 10 – 16 малят. Щенята вкриті густим пухом, до 24 – 27 діб глухі, до 30 – 37 — сліпі. Тхори невибагливі до кормів. Вони охоче поїдають молоко, м'ясо, яйця, рибу, хліб, овочі. Норми годівлі не розроблені. За основу приймають норми для норок.

Нутрія — великий гризун. Крім цінної шкурки, від неї отримують харчове м'ясо. Середня маса нутрій 4 – 5 кг, довжина тіла 50 – 65 см. Самці більші від самиць на 10 – 12 %. Окремі екземпляри досягають довжини до 90 см за маси тіла до 13 кг. Тривалість життя 6 — 8 років, племінного використання — 2 – 4 роки. Статевої зрілості досягають у віці 4 – 5 міс, а до розмноження допускають у 6 – 7 міс. Від нутрій отримують приплід 2 – 2,5 раза на рік за суміщення вагітності з лактацією. Вагітність триває 130 (127 – 137) діб. Тічка повторюється через 25 – 30 діб, а перша охота після щеніння настає через 2 – 5 діб. Проте спаровування у цей період дає низьку заплідненість (10 – 12 %). Самиця народжує 5 – 6 малят живою масою 150 – 250 г. Вони опушені, добре розвинені і через кілька годин

можуть виходити із гнізда і навіть плавати. Відсаджують молодняк у віці 40 – 45 діб і утримують до 3 міс погніздно, потім розподіляють за статтю. Щенята швидко ростуть: у місячному віці досягають живої маси 600 – 700 г, у 2 міс — 1,0 – 1,2 кг, а у 4 — 2 – 2,5 кг.

У нутрій є низка анатомічних особливостей. Молочні залози у самиць розміщені у верхній третині бічної поверхні. У самців сім'яники знаходяться у черевній порожнині або опускаються через пахові каналці під шкіру, що запобігає перегріванню чи охолодженню їх. Лапи і хвосту не опушені і в разі сильних морозів у холодному приміщенні можуть відмерзати. Забарвлення стандартних нутрій коричневе, а підшерсток має коричневий і сірий відтінки. Виведено інші кольорові групи — білі, золотисті, сріблясті і бежеві.

Шиншила — південноамериканський гризун. На волі трапляються два види шиншили — велика (довжина тулуба 35 – 40 см) і мала (25 – 30 см). У кліткових умовах розводять малу шиншилу.

Статевої зрілості досягає у 7 – 10 міс. Тривалість вагітності малої шиншили 106 – 114 діб, а життя — 18 – 20 років. Нормально розмножується до 12—15 років. Щенята народжуються зрячими, опушеними, масою 40 – 50 г. Самиця народжує 2 – 3 малят, інколи до 5.

Утримують у клітках. Для годівлі використовують рослинні корми: траву, сіно, коренеплоди, фрукти, зерно злаків, спеціальні комбікорми. Вагітним і лактуючим самицям згодують молоко. Шиншила досить чутлива до якості кормів. Згодовування запліснявілого корму спричинює загибель звірків.

Комплектування стада У звірівних господарствах провадять вибракування дорослих звірів і заміну їх молодняком. Щорічна заміна дорослих тварин у основному стаді норок становить 40 – 50 %, у лисиць і песців — 20 – 30, нутрій — до 50 %. Вибракування здійснюють упродовж року. Із маточного стада вибраковують тварин, які не дали приплоду, мали неблагополучні роди, малоплідних, маломолочних, з низькими материнськими якостями. Плідників, у разі використання яких у парувальний період самиці залишилися неплідними або дали низький вихід молодняку, виводять із основного стада.

Вибраковують звірів за віком (норок старше від трьох років, нутрій, песців і лисиць — старше від п'яти років), а також тих, що перехворіли на заразні чи незаразні хвороби, тварин низької вгодованості та тривалого линяння. Добір молодняку в основне стадо проводять за його розвитком, походженням, конституцією. Відібраний молодняк виділяють в окрему групу, створюють кращі умови годівлі, щоб забезпечити підготовку до парувального сезону. Відбирають молодняк на плем'я на 30 – 50 % більше від норми. На другому етапі під час бонітування із відібраного молодняку включають до основного стада кращих за розвитком волосяного покриву, забарвлення волосу тощо.

Тварини, від яких залишають молодняк на плем'я, повинні бути багатоплідними, міцної будови тіла, великі за розміром, давати життєздатне потомство і мати високоякісне хутро. Самців на плем'я відбирають у 4 – 5 разів менше, ніж самиць.

Кожній тварині присвоюють ідентифікаційний (татуванням) номер: парні — самицям, непарні — самцям. До клітки прикріплюють трафаретку — окремо для щенят, самців і самиць, на якій вказують основні показники характеристики звірів, а для самців — їх використання під час розмноження. На фермі ведуть виробничий журнал, племінні картки, журнал вирощування і бонітування молодняку.

Утримання хутрових звірів — це комплекс будівель і організаційно-господарських заходів для забезпечення оптимальних умов життя тварин, збільшення виходу продукції за економних витрат праці і коштів.

Сучасна система утримання хутрових звірів ґрунтується на двох варіантах: шедове і комбіноване. Шедове утримання — основне у звірівництві). Комбіноване — використовують на деяких фермах з утримання лисиць і песців, де основне стадо або тільки самців утримують в окремо розміщених клітках, а молодняк після відлучення — у шедях.

Шед — це навіс із двоскатною покрівлею, в якому бічні стіни утворюють задні стінки кліток, де утримують звірів, а торцеві закриті із вмонтованими вхідними і вихідними дверима. Довжина шеду 60 м і більше, а ширина двоярдного для норок 3,5 – 4 м із центральним кормовим проходом 1,2 – 1,5 м.

Будують шеди із дерев'яних, залізобетонних і металевих конструкцій. Їх будова для норок, песців і лисиць принципово однакова і відрізняється лише внутрішнім облаштуванням.

Утримують звірів у клітках з будиночками. Клітки виготовляють із оцинкованої сітки: крученої із шестигранними вічками, а плетеної та зварної — з квадратними. Розмір клітки для норки 40 × 40 × 80 см, будиночка — 35 × 40 × 30 см. У будиночках звірі відпочивають, народжують і вирощують малят.

Клітка для самиць і молодняку песців має довжину 290 см, ширину 100 і висоту 65 см. Після відлучення молодняку її розгороджують висувними сітчастими щитами для окремого утримання самиць і відсадженого молодняку. Для лисиць клітки завдовжки 193,5 см розгороджують на 2 частини. Будиночки для лисиць і песців розміщують посередині клітки. Довжина клітки для самців лисиць і

песців становить 300 см, ширина — 100 і висота — 120 см. Для спостереження за парами у період гону знімають дах. Усі клітки для утримання звірів обладнані дерев'яними полицками для роздавання фаршу у холодну пору року. Влітку шеда, де утримують лисиць затемнюють від прямого сонячного проміння, яке спричинює побуріння хутра, що погіршує його якість. Нутрій утримують у наземних бетонних клітках з будиночками, вигулами та басейнами для купання.

На невеликій відстані від звіроферми розміщують кормокухню, яку обладнують комплексом машин для потокової переробки кормів, холодильник для зберігання м'яса, субпродуктів і риби у замороженому стані. Корми роздають кормороздавальними машинами або за допомогою шедових возиків і підвісних доріг. На території ферми, яку обносять сітчастою або бетонною огорожею, обладнують цех забою і первинної обробки шкурки забитих звірів.

Годівля хутрових звірів Важлива роль у звірівництві відводиться організації раціональної годівлі. Повноцінна годівля забезпечує тварин необхідними поживними речовинами і сприяє високій продуктивності за економного витрачання кормів.

Нормують годівлю звірів залежно від виду, віку, живої маси, сезону року і фізіологічного стану. В основу норм покладено чотири основні показники: обмінна енергія, перетравний протеїн, перетравний жир і перетравні вуглеводи.

Крім того, раціони контролюють за вмістом мінеральних речовин і вітамінів.

М'ясоїдні звірі не синтезують вітаміну А із каротину, а в разі утримання у шедях в організмі не синтезується вітамін D. Поряд з обмінною енергією потрібно враховувати і співвідношення між окремими групами кормів. У раціонах дорослих норок м'ясо-рибні корми становлять 65 – 70 %, зернові — 17 – 27, лисиць — відповідно 50 – 60 і 25 – 40, песців — 60 – 75 і 16 – 22 %, по 2 – 3 % до раціонів включають соковиті корми, сухі дріжджі та жир.

Звірів необхідно забезпечувати в достатній питною водою. Обмеження у воді зменшує поїдання корму, погіршує відтворні функції та ріст молодняку. У жарку погоду стежать, щоб у напувалках була прохолодна вода (15 – 18 °С), оскільки теплої води звірі не п'ють. Міняти воду необхідно через 1,5 – 2 год. **У годівлі хутрових звірів використовують три основні групи кормів — тваринного походження, рослинні і додаткові.**

Корми тваринного походження включають свіжі і консервовані м'ясні (мускульне м'ясо і субпродукти II категорії), рибні (переважно нехарчових видів) і молочні продукти. Із зернових кормів використовують борошно злаків (без плівки), соняшникові макуху і шрот без лушпиння, спеціальні комбікорми, коренебульбоплоди, баштанні, овочі і фрукти, молоде листя кропиви, зелень озимих злаків і трав'яне борошно конюшини та люцерни ранніх фаз вегетації. Додаткові корми для звірів представлені дріжджами (пекарські, пивні, кормові, БВК), вітамінними і мінеральними препаратами. Згодовують корми у вигляді фаршу з розміром частинок не більше ніж 5 мм для субпродуктів, 1 – 1,5 мм — для зелених та соковитих і 0,8 мм — для зернових. Отриману суміш влітку згодовують охолодженою до 10 – 12 °С. Годують звірів 2 рази на добу. Вранці дають 40 – 45 % добового раціону, ввечері — решту. У жаркий період нез'їдений корм через дві години забирають.

Годівля звірів у різні біологічні періоди. У норок, лисиць і песців біологічні періоди настають за сезонами року з однаковою послідовністю і потреба в кормах у них підпорядкована однаковою закономірністю. У годівлі дорослих звірів прийнято розрізняти такі періоди: для самиць — спокій (час після закінчення лактації до активного оогенезу), підготовка до гону, гін (спаровування), вагітність і лактація, для самців — спокій (час від закінчення гону до наступного сперматогенезу) і гін.

За період лактації самиці худнуть і їхня маса тіла знижується на 25 – 30 %. Після закінчення лактації впродовж 2,5 – 3 міс необхідно, щоб звірі відновили вгодованість. Достатня і повноцінна годівля маточного поголів'я в цей період значно впливає на відтворну здатність у наступний сезон розмноження.

Через два тижні після закінчення лактації звірів переводять на більш дешеві корми із субпродуктів, риби і сухих кормів тваринного походження та збільшують кількість рослинних кормів. Раціони у літній період збагачують жиром, доводячи його вміст на 100 ккал корму для лисиць — до 4,8 г, песців — 5 і норок — 5,3 г.

Під час підготовки звірів до розмноження у січні, а в деяких господарствах з другої половини грудня рівень годівлі самиць за вмістом обмінної енергії знижують, щоб привести їхню живу масу на початок гону до племінних кондицій. Рівень годівлі самців залишають у межах норми. В умовах України рівень годівлі норок у цей період знижують з 200 до 160, лисиць — з 400 до 350 ккал.

Із зниженням енергетичного живлення збільшують кількість перетравного протеїну в раціоні норок до 25 г, а лисиць і песців — 30 г. За певних господарських умов допускається короткострокове зниження протеїну на 20 – 25 %.

Наприкінці грудня до раціонів необхідно включати м'ясо до 20 % для заміни ним перетравного протеїну тваринних кормів і печінку — до 3 – 5 %. Раціони мають бути забезпечені достатньою кількістю вітамінів. Лисиць і песців у цей період годують один раз на добу, норок — 2 рази.

Годівля у період гону. Під час гону апетит у звірів погіршується і калорійність раціону знижують. Самиць і самців у цей період годують кормосумішами однакового складу. Самцям у період гону призначають додатково білкову підгодовівлю із м'яса, печінки і молока по 100 – 150 г для лисиць і песців і по 50 г — для норок. Під час гону корм роздають один раз на добу.

Годівля у період вагітності. Раціони вагітних самиць за набором кормів істотно не відрізняються від попереднього періоду. У цей період їм згодовують найбільш цінні у кормовому відношенні корми, які вони добре поїдають. Енергетичний рівень годівлі самиць залежно від вгодованості може значно коливатися, але кількість перетравного протеїну на добу не повинна бути меншою від 25 – 30 г для норок, 50 – 60 — для лисиць і 55 – 65 г — для песців.

Раціони вагітних самиць необхідно забезпечувати вітамінами. Годівля має бути помірною, щоб не допускати ожиріння. У першу половину вагітності у звірів добрий апетит і вони охоче поїдають корм, у другу — поїдання корму зменшується, а за 5 – 8 днів до щеніння дозу корму лисицям і песцям доводять до 100 – 120 г. Для профілактики крововиливів у новонароджених двічі наприкінці вагітності до раціону вводять препарат вітаміну К (вікасол).

Годівля лактуючих самиць. Перші 2 – 3 дні кормову суміш згодовують у рідкому стані. До раціону включають корми з високими смаковими якостями. У першу половину лактації доцільно використовувати молочні корми, м'ясні і рибні продукти з достатньою кількістю мінеральних речовин і вітамінів. У другу половину лактації у тварин може спостерігатися виснаження організму внаслідок втрати натрію з молоком. Щоб запобігти цьому, потрібно включати до раціону на кожні 100 г корму 0,3 – 0,5 г кухонної солі з урахуванням її кількості у кормах. Годують тварин 2 – 3 рази на добу.

Молодняк норок у 14 – 15-добовому віці, а лисиць — у 20 – 25-добовому привчають до поїдання напіврідкої суміші із м'яса, печінки, молока, яєць і концентратів вітамінів, яку згодовують 5 – 7 днів, після чого переводять на звичайний корм. У 25 – 30-добовому віці щенята поїдають корм разом з матір'ю.

Годівля відсаженого молодняку. Перші 7 – 10 днів молодняку згодовують кормову суміш такого самого складу, як і до відсадження, а потім поступово переводять на раціони для молодняку.

Для лисиць і песців рівень перетравного протеїну зменшують до 7,5 – 8,5 г, збільшують до 4,2 – 4,7 г жиру і до 5,5 г вуглеводів на 100 ккал енергії корму. Для молодняку норок протеїну зменшують до 7,5 г, збільшують до 5 – 5,5 г жиру і до 3 – 3,5 г вуглеводів. Такий рівень годівлі забезпечує високу інтенсивність росту й опушення. З другої половини серпня молодняк хутрових звірів розподіляють на племінний (ремонтний) і товарний. Ремонтний молодняк годують за раціонами племінних звірів.

Годівля нутрій. У разі кліткового утримання на корм нутріям використовують зелену масу сіяних і природних угідь, коренеплоди, баштанні культури. Із концентратів згодовують зерно злаків, комбікорм, у невеликій кількості корми тваринного походження — молочні, м'ясо-кісткове борошно, варені субпродукти, а також кормові дріжджі.

Корми мають бути світлими, чистими, без плісняви і затхлого запаху. Баштанні культури і коренеплоди ретельно миють, розрізують на шматочки. Картоплю згодовувати краще вареною. Тваринні корми і мінеральні добавки подрібнюють, змішують з вареною картоплею або концентратами. Морожені, зіпсовані корми спричиняють аборт, розсмоктування плодів, розлад травлення. Годують нутрій 2 рази на добу, а слабких, багатоплідних самиць і щенят — 3 рази.

Забій звірів і первинна обробка шкурок Первина обробка хутра полягає у знятті шкурки із забитого звіря і подальшій її обробці до стану, придатного для реалізації хутра переробним підприємствам або на експорт. Забій звірів кліткового розведення провадять за повного дозрівання шкурки. У дозрілої шкурки волосяний покрив блискучий, розкішний із густим підшерстком і чисто білою міздрею. У норок зрілість шкурки настає 14 – 16 листопада, у лисиць — 8 – 12 листопада, а у песців в умовах України — наприкінці жовтня. Проте їх забій не рекомендують розпочинати раніше від листопада.

Шкурки з норок, лисиць, песців і нутрій знімають трубкою, починаючи з огузку. Зняті шкурки охолоджують і знежирюють. Знежирювання здійснюють уручну або на спеціальних машинах. Знежирені шкурки виправляють на спеціальних прави' лах встановленої форми. Натягують шкурку на прави' ло міздрею назовні, прибивають до прави' ла цвяхами і відправляють на висушування. Висушують на стелажах або у спеціальних камерах.

Висушені і зняті з правила шкурки обкатують по міздрі у спеціальних барабанах з тирсою за обертів 18 об/хв і на відро тирси додають 200 г бензину Б-70. Шкурки самиць норок обкатують одну годину, самців — дві, а лисиць і песців — 12 – 20 хв. Потім шкурки виймають, вивертають і обкатують

по волосу близько 3 год, витрушують від тирси і знову натягують на прави́ла волосом назовні. Після цього шкурки висушують, розрівнюють і відправляють на дільницю сортування, де за стандартом розподіляють на перший і другий класи.

Хутровий напівфабрикат підрозділяється на 16 товарних груп:

Зимові	
1. Видрові	Видра, калан, норка.
2. Боброві	Бобр річковий, нутрія.
3. Куньї	Соболь, куниця м'яка, куниця горянська, харза.
4. Тхорячі	Тхір темний, тхір світлий, перев'язка, колонок, солонгой, горностай, ласка.
5. Лисі	Лисиця, корсак, песці, шакал, вовк, єнот-полоскун.
6. Єнотові	Усурійські єноти.
7. Котячі	Дикі кішки, рись, леопард, тигр.
8. Росомахові	Росомаха.
9. Борсукові	Барсук.
10. Ведмежі	Ведмідь білий, ведмідь лісовий.
11. Заячі	Заєць-біляк, заєць-русак.
12. Білячі	Білка, білка-летяга.
13. Ондатрові	Ондатра, хохуля.
Весняні	
14. Бабакові	Бабак, тарбаган, ховрашки.
15. Дрібні гризуни	Бурундук, водяний пацюк, комірний пацюк, хом'як, цокорь, тушканчик.
16. Кротячі	Кріт.

Породи кролів. Племінна робота. Відтворення.

Породи та відтворення у кролівництві.

Господарські особливості кролів.

Походження кролів. Одомашнення кролів У світі налічується понад 60 видів кролів. На території колишнього Радянського Союзу - трохи більше 20 порід. Але і з цих двадцяти порід дійсно господарську цінність мають не більше 12-14 порід.

Слід враховувати той факт, що класифікація видів кроликів за типом не розроблена ще до сих пір. Умовно, за господарського призначення кроликів поділяють на два види: хутряні та пухові. Хутряні ж, у свою чергу діляться на короткошерсті, середнешерстні і довгошерсті. Знову ж таки, цей поділ чисто умовний. М'ясного типу в кролівництві взагалі немає, так ка будь-яка з порід підпадає під цю класифікацію. Але при схрещуванні кроликів різних порід цілком можливо, що Вам вдасться добитися великих результатів, ніж при розведенні чистопродних тварин.

Метелик. А тепер кілька слів про саму мою улюблену породу кролів - Метелик. Люблю цю породу ще з дитинства, як тільки у мене з'явилася самочка породи метелик у мене відкрилося друге дихання на шляху кролівництва. Та й ефект економічний, від утримання кроликів цієї породи досить таки не поганий. Середня вага тварин породи Метелик в межах 4-5 кілограмів, та й шкурки цінуються на багато вище за свій ні з чим не порівнянний малюнок.

Тулуб у кроликів породи Метелик має міцну конституцію, груди великі, пружні, ноги міцні. Шерсть густа, має золотистий блиск. На сьогоднішній день в світі налічується кілька видів кроликів породи Метелик. Відрізняються вони один від одного кольором п'ятен. Є Метелики з чорним, блакитним, сірим, жовтим кольором малюнка. З них найбільш цінними є представники перших двох видів, так як чорний і блакитний досить-таки добре контрастують з білим, основним кольором. Самки цієї породи відрізняються хорошими материнськими якостями. Вони зарекомендували себе як хороші матері, чудово доглядають за своїм потомством, не розкидають гнізд, постійно стежать за гніздом. У посліді в середньому буває від 8 до 10 кроленят. Вживаність кроленят - висока

Сріблястий - кролик великий м'ясо-шкуркових напрямку продуктивності. Йому притаманні гармонійна статура, глибокі і широкі груди, широка спина, міцні кінцівки, розвинена мускулатура. Характерна також маленька голова з вузькими вухами. Очі карі. Забарвлення волосяного покриву однотонне-сріблясте, але кроленята народжуються чорними. Кролиці народжують зазвичай по 8 кроленят і добре їх вигодовують.

Сірий велетень - вітчизняна порода кролів м'ясо-шкуркового напрямку продуктивності. Сірий велетень має подовжений тулуб, великі широкі вуха, довгі ноги. Волосяний покрив короткий, пишний і м'який, шкіра тонка. Забарвлення волосяного покриву, як правило, сіре. Жива маса в середньому 5 кг, але іноді досягає і 7 кг. Плодючість самок цієї породи 8-9 крольчат.

Білий велетень - одна з порід найбільших кролів. Відрізняється великою живою масою - приблизно від 5 до 8 кг. Довжина тулуба дорослих тварин близько 60 см. Форма тіла подовжена, спина пряма. Недоліки породи: зниженість, рихлість конституції, недостатня оброслість лап. По характеру волосяного покриву різні породи домашніх кролів поділяють на нормальношерстних (сірий велетень, радянська шиншила), короткошерсті (рекси) і довгошерсті (ангорський кроль, кроль лисиця).

У напрямку продуктивності різні породи кролів поділяють на хутряні, що відрізняються густим волосяним покривом високої якості (білий велетень, метелик), пухові, що характеризуються різною тонкою і довгою шерстю з мінімальним вмістом остьового волосся (ангорський пухової кролик), м'ясні, що відрізняються швидким ростом, добре розвиненою мускулатурою і високим забійним виходом (каліфорнійський кроль, великий Мардер), породи різної комбінованої продуктивності - м'ясошкуркові, що дають високоякісне м'ясо і шкурки (наприклад, гаваней, Тюрінгія), спортивні породи кролів, яких розводять заради задоволення і для показу на виставках, сюди відносяться всі карликові породи - японський кроль, англійський баран, різні метелики та інші.

Кролі акселерати - це не порода кролів, а результат технології вирощування. Кроликів-акселератів вирощують в міні-фермах за певними технологіями. Якщо вибрати правильну технологію вирощування, то господарство можна збільшити в два-три рази, і ви отримаєте відмінний результат. За статистикою багато фермерів вибирають саме метод вирощування кролів-акселератів, розроблений Михайловим І. Н., який допомагає більш глибоко пізнати і вивчити потреби тварини, правильні умови їх вирощування, оберегти й захистити від усіляких хвороб, і при цьому мати значний дохід і хорошу продуктивність.

У кроликів-акселератів дуже незвичайне і красиве хутро, шкура якого може зрівнятися зі шкурою песця, норки, або навіть шиншили. Також дуже цінним у них є і екологічно чисте м'ясо, яке вважається дієтичним і корисним, не містить холестерину. Але щоб отримувати саме якісний продукт, необхідний правильний догляд - це чистота в клітках, чисте вентилязоване повітря, і постійне видалення залишків їжі.

Усім нам відомо, що кролики славляться високою плодovitістю. Від однієї кролиці можна отримати протягом року м'яса в 25-30 разів більше, ніж її власна маса!

За статистикою один кролик-акселерат за весь час свого зростання (до чотирьох місяців), з'їдає приблизно 11-15 кг комбікорму і 5-7 кг сіна. Причому не варто забувати про те, що кожна самка-кролиця приносить кожні 5 місяців виводок кроленят-акселератів. На 12-16 кролиць необхідно тримати лише одного самця. Навчившись вирощувати кролів-акселератів, ви зможете вирощувати племінних виробників і виробників хутра.

Розведення кролів-акселератів засноване на оптимізації задоволення потреб тварин. Це призводить до прискорення росту молодняку, зниження захворюваності, поліпшенню якості хутра. Як показали сучасні дослідження, кролики-акселерати люблять їсти часто, і забезпечення їх постійним доступом до корму дозволяє поліпшити всі показники зростання. Також велике значення має пізні відбирання молодняку від годування кролицею - дозволяючи харчуватися материнським молоком на період до трьох місяців. Створення оптимальних умов утримання тварин дозволяє їм краще розвиватися. Такі кролики рідше хворіють і швидше набирають вагу. Відповідно до нових методиками розведення кроликів-акселератів вони можуть досягати забійної маси в 4 кг до віку 4 місяці. До цього ж віку відбувається статеве дозрівання тварин. За заявленим розрахунками, витрати корму протягом часу зростання - всього 7 кг сіна та 14 кг комбікормів. На практиці ж всі показники виглядають зовсім інакше - як мінімум, не враховані перевитрати сіна.

Акселераційним методика кролівництва заснована на вивченні біологічних і фізіологічних потреб тварин. Вона базується на тому, що кролики, не отруюють себе своїми власними відходами, що харчуються материнським молоком до трьох місяців і живуть в теплі і достатку корму і пиття, ростуть швидше, розмножуються продуктивніше і не потребують лікувальних заходів.

Для отримання кроликів-акселератів необхідно два-три покоління містити і вирощувати відповідно за акселеративною методикою розведення. Це, насамперед, створення чистої, просторої клітки та необхідних умов годівлі тварин. Вирощування кролів за акселеративною методикою дозволяє використовувати і дієтичне м'ясо, і отримувати високоякісне красиве хутро. М'ясо не містить холестерин, пестицидів і неприємного запаху виділень. Воно дозволяє виводити радіонукліди і підвищувати імунітет організму людини. Якість хутра прирівнюється до хутра цінних хутрових звірів.

Дуже важливо відзначити, що кролики-акселерати - це не особлива порода тварин. Для вирощування акселератів може бути використана будь-яка порода кроликів. Але все-таки для розведення кроликів-акселератів краще брати вже існуючі породи тварин.

Рекс кролі. Породи рекс кролів виведена в 1919 році у Франції. За своєрідне і високоцінне хутро ці кролики отримали назву «Кастор Рекс» або король бобрів. Червоно-коричневим забарвленням

шкурки вони схожі на бобра, а за якість шкурки, схожою на шкірку шиншили, вони названі королями.

В результаті схрещувань з кроликами інших порід отримано понад 20 кольорових варіацій, в тому числі рекс-золотистий, рекс-шиншила, рекс-метелик, рекс-блакитний, рекс-триколірний, рекс-чорний та ін.

Відповідно розрізняють і тип конституції, але частіше вона ніжна, кістяк тонкий.

Тулуб; видовжений, звужений до передньої частини.

Голова; невелика, легка, витягнута.

Вуха; середньої величини.

Груди ;глибокі, але вузькі, іноді з перехопленням за лопатками і невеликим підгруддям.

Спина; вузька, довга.

Круп; неширокий, ноги тонкі.

Плодючість рекс кролиць - 5-7 кроленят в окролу. Молочність, скоростиглість і материнські якості досить високі. Енергія зростання, як у звичайних кролів: до 5 міс. Жива маса в середньому досягає 3,2-4,0 кг, довжина тіла 40-54см, обхват грудей 30см, середня маса: у віці 2 місяців - до 1,5 кг, у віці 3-3,5 місяців - 2,2-2,3 кг; забійний вихід м'яса - 58-60%;

Утримання кроликів породи рекс і догляд за ними істотно не відрізняється від інших порід. Вони можуть проживати як в домашніх умовах, так і на вулиці в відповідно обладнаних клітках, при загальноприйнятних заходах захисту від негоди, комах, гризунів і своєчасній профілактиці захворювань.

Годування стандартне: чиста вода, сіно, зернові суміші, свіжі овочі, трав'яна рослинність лугів у літній період, комбікорми і т.д.

Кролі Фландрії (фламандські кролики) одна з найстаріших, визнаних і поширених (в тому чи іншому вигляді) порід у світі. Походження кролів фландер точно не відомо.

Оригінальний кролик фландр був не зовсім гарний, а для кролика навіть — потворний: значних розмірів (хоча і трохи менше сучасних велетнів), з великими вухами, нерівним зі світлими мітками на нижніх частинах тіла, рудо-сірого кольору.

Сьогодні в країнах, де масово розводять кроликів, існують власні породи - «відгалуження» від кролів фландер. Крім докладно розглядаємої нижче породи «гігантський фландр», це також бельгійський, німецький, сірий, білий, англійський, іспанський велетень. У різних країнах стандарти можуть відрізнятися, але основні кольори кролів фландр - чорний, блакитний, опал, піщано-оранжевий (фавн), сіро-рудий (агути), білий, сірий, темно-сірий, пісочний, сріблястий.

Кроликів фландр завезли до Північної Америки в кінці 19 століття. Типові ознаки та якості породи кроликів фландр:

- Вуха - щільні і широкі, з чорним обведенням вгорі, добре опушені, довжина вух від 17 см, в середньому не менше 19 см, досягають також до 25 см;

- Голова кроля - з великими щоками, велика;

- Груди - широкі і глибокі;

- Тулуб - довгий;

- Жива маса-як мінімум 6 кг, в середньому сягає 7 кг, може також сягати ваги більше ніж 11 кг;

- Довжина тіла кроля - мінімальна 65 см, ідеал 70 см;

- Обхват грудей кроля - від 33 см, ідеал 42 см;

- Молочність у самок кроля - доволі висока;

- Середня маса кроля : у віці від 1 місяця — 0,6 кг. 2-1,7 кг. 3-2,6 кг. 4-3,6 кг. 4,6—5 кг. 5,5 — 6,1 кг. 6,3 — 7 кг. 7,0 — 8кг.

- Число кроленят в одному окролу - до 16 шт. В середньому 7-9 шт;

- Окрас - доволі різноманітний: заячий (агути), сіро - жовтий, кенгурові - темно-сірий, залізно-сірий, білий, чорний,;

- Зональне забарвлення: Помітне при роздуванні, - блакитно-сірий пух різної темноти;

- Шерсть - 3,5 см, щільна, густа.

Кролі фландер — це м'ясні кролики: кролики важковаговики - 6-8 кг, зустрічаються екземпляри до 10 кг і вище. Деяку проблему викликає те, що гігантські фландр пізно, в 8 місяців, дозрівають для вагітності (мало не в два рази в порівнянні з іншими кроликами). У вітчизняних порід цей недолік постаралися виправити, в американців це, судячи з усього, вийшло гірше. Кролики фландр швидко набирають вагу. Для розведення породи фландр необхідні великі клітки. Утримання кролів фландер в будинку, квартирі:

Кролі велетні. До кроликів-велетнів відносяться породи - Фландр, білий, сірий і іспанський велетні, французький баран, бускат та інші.

Велика маса цих тварин (до 8 кг і більше) викликає підвищений інтерес тваринників-аматорів. Значна маса дорослих особин обумовлена і високими приростами ваги, і значною тривалістю їх

зростання.

Що стосується кролів велетнів-пізньостиглих - ростуть значно довше, відрізняються меншою плодовитістю, частіше хворіють пододерматитом (хвороба лап). В основному велетнів-пізньостиглих заводять кролівники-аматори. Вони не поширені на промислових комплексах, так як не пристосовані до того, щоб утримуватися на сітчастих підлогах, крім того, їм потрібно багато підтримуючого корму.

Варто сказати, що селекція даних порід - це справа більш важка і тонка, тому що для повного прояву всіх задатків, велетні вимогливі до режиму, якості і рівню годівлі. Порушення в харчуванні цієї породи кролів сильно на них відображаються. Велетні володіють грубою, досить пухкою конституцією, а це - одна з основних причин низької плодючості.

Вибір породи залежить від племінної бази, від умов збуту продукції і, безумовно, від симпатій кролівника. Багато людей завозять породу з Америки чи Європи.

Основна властивість породи кролів велетнів - це здатність передавати стійкі особливості потомству при умові чистопородного розведення.

Розведення кролів. Кроликів розводять заради м'яса, шкурок, пуху. М'ясо кролика за смаком близько до курячого, а за поживністю перевершує яловичину: з нього людина засвоює 90 відсотків білка, а з яловичини 62 відсотки. При забої кролика живою вагою 5 кілограмів виходить тушка 3,5 кілограма. За рік від однієї кролиці з потомством можна отримати 60 кілограмів м'яса. Від однієї самки і її приплоду протягом року можна зібрати, крім того, до 1000 грамів пуху. На виготовлення жіночої хустки йде 200-280 грамів пуху, на кофточку - 200-250 грамів, на чоловічі шкарпетки - 50-60 грамів, на шапочку - 30-40 грамів пуху; значить, з одного кілограма пуху можна для своєї сім'ї зв'язати багато теплих і красивих речей.

Розведенням кроликів з успіхом можна займатися в умовах домашнього господарства. Для цього треба вибрати відповідну породу, організувати для них відповідні умови годівлі й утримання, навчитися їх розводити і правильно використовувати.

Породи кроликів. У нас розводять шкуркових і пухових кролів. По характеру волосяного покриву вони бувають нормальношерстні, короткошерсті і довгошерсті. З нормальношерстних порід кролів розводять: сірого велетня, білого велетня, сріблястого, чорно-бурого, вуалевосеребристого, віденського блакитного, шиншилу, метелика та ін. Довжина остьового волосся у цих кроликів до 3-4 сантиметрів, пух нижче ості майже наполовину. Шкурки йдуть на вироблення хутряних виробів. Жива вага досягає 7 кілограмів, а в окремих випадках навіть 9 кілограмів.

У короткошерстих кроликів довжина ості до 2 сантиметрів, іноді вона дорівнює довжині пуху, а найчастіше коротше пуху. Тому волосяний покрив короткошерстих кроликів м'який і оксамитовий. Шкурки їх використовують для вичинки хутряних виробів без стрижки і шипки. В даний час виведені наступні породні групи короткошерстих кроликів: сибірська білка, чорні, блакитні, коричневі, сріблясті, чорно-бурі, кенгурові та ін. У довгошерстих, або пухових, кроликів довжина пуху доходить до 12 сантиметрів. Краща пухова порода - біла пухова. Кроликів перерахованих порід можна розводити у всіх районах країни.

Розмноження кроликів. Кролик - тварина скороспіла. Самки середніх порід без шкоди для здоров'я і розвитку може бути спаровані у віці 4-5 місяців при живій вазі 2-2,8 кілограма, самки великих порід - в 5-6 місяців при живій вазі 3,5-3,9 кілограма. Сукрольність кролиць триває в середньому 30 днів, з відхиленням на 1-2 дня. Кролиця годує кроленят до 30-45-денного віку. При ущільнених виводках кроленят забирають на 28 - 29-й день. Нормальна матка яка вивела кроликів може бути спарована навіть на 1-2-й день після виводку. Кролиці можуть спарюватись в будь-який час року. За рік можна отримати 7 і більше виводків. У посліді зазвичай буває 6-9 кроленят, але деякі кролиці приносять по 20. Передовик-кролівник з колгоспу «Шлях до комунізму» Пермської області В. М. Поспелова отримала за рік від однієї самки і її потомства 206 кроленят. З шкурок цих кроликів, можна зшити 5 жіночих шубок. На обласній виставці р. Смоленська юні натуралісти демонстрували свої досягнення з кролівництва. У 1957 році в середньому від кожної самки вони виростили по 34 кроленят, а від самки Сніжинки - 48 кроленят.

Вибір на плем'я самців, самок і молодняка

Племінний самець повинен мати хорошу живу вагу, густий волосяний покрив, бути міцним, здоровим і бадьорим. Кістяк у самців зазвичай грубий, міцний. Голова округла, грубувата, груди глибокі і широкі, ноги м'язисті, міцні. Волосяний покрив грубіше, ніж у самок. Самець активний при злучці.

Потомство, одержане від спаровування з таким самцем, буває міцним, здоровим і добре розвивається. При виборі самців враховують також їх племінну цінність за походженням і якістю потомства. Доцільніше пускати в злучку самця, отриманого від продуктивних батьків, який дав у потомстві найбільшу кількість кроленят, схожих з ним або які перевершують його за якісними

показниками. Племінна самка повинна мати хорошу живу вагу, густий волосяний покрив, бути міцною, здоровою. Кістяк у нормально розвиненої самки міцний, але не грубий, голова ніжніша і подовжена, ніж у самців, лінія спини пряма, груди округлі і глибокі, зад широкий, живіт пружний, ноги міцні.

Самка повинна мати не менше 4 пар нормально розвинених і рівномірно розташованих сосків. При виборі молодняка на плем'я звертають увагу на стан здоров'я, фортецю кістяка, живу вагу, статуру, густоту волосяного покриву (або кількість зібраного пуху) і на походження. Чим краще племінні якості батьків, тим краще їх потомство. Доцільніше залишати на плем'я молодняк, отриманий від спарювання батьків, вирощених у різних умовах (літніх і зимових), від спарювання молодих самок з самцями старшого віку, так як все це сприяє підвищенню життєвості кроленят.

Розведення кролів. Методи розведення. Застосовують в основному два методи розведення кролів: чистопорідне і схрещування. При чистопородному розведенні для спарювання підбирають самців і самок однієї будь-якої породи. Наприклад, самку віденської блакитної породи спарюють з самцем теж віденської блакитної породи. Дуже важливо при чистопородному розведенні не допускати родинних спарювань, наприклад батька з дочками або онуками, матері з сином, брата з сестрою і т. д. Родинне спарювання призводить до зниження плодючості тварин, ослаблення здоров'я, в посліді з'являються мертвонароджені, виродки. Часто кролівники-аматори, не знаючи наслідків родинних спарювань, дивуються, чому, незважаючи на гарні умови годівлі й утримання, з'являються слабкі кролики. Щоб уникнути спорідненого спарювання, виробників треба періодично обмінювати.

При віддаленому спорідненні шкідливі наслідки родинного розведення різко знижуються, особливо при паруванні тварин, вирощених у різних умовах (літніх і зимових або в різних господарствах). Щоб підвищити м'ясну продуктивність кроликів, застосовують схрещування (спарювання тварин різних порід, наприклад самок-породи шиншила схрещують з самцями породи білий велетень). Отримане від них потомство називають гібриди. Схрещування підвищує плодючість маток, кроленята народжуються міцнішими, добре ростуть і краще відпрацьовують корм.

Самців пускають в спарювання не раніше 6-7 місяців. На кожного самця залишають 8-10 самок, на молодого самця при першому спарюванні менше. У день самець повинен покривати не більше 4-6 самок; 2-3 вранці і 2-3 ввечері. Після двох днів спарювань самцеві слід надати день відпочинку.

Виснажені або ожирілі самці і самки погано йдуть до спарювання. Потомство від виснажених або ожирілих самок буває слабке. Матки мало виділяють молоко. Кроленята погано розвиваються і нерідко гинуть, якщо їх не пересаджують до матки-годувальниці.

Для отримання дружних спарювань, що полегшують годування самок і кроленят і догляд за ними, злучку доцільно проводити в 3-5 днів. У найбільш спекотні години літнього дня і в більш холодні зими, самці менш активні. Тому кращим часом для спарювань влітку вважають прохолодні ранкові (6-7) або вечірні (17-18) години, взимку - середину дня (11 - 15 годин), коли сонце трохи обігріває клітки. Як правило, до злучки допускають самок, які прийшли в охоту. Якщо самки не приходять в охоту, їм слід включати в раціон вітамінні корми, такі, наприклад, як пророшені зерна вівса, ячменю, по 10-20 грамів на день ».Запліднення самок зазвичай відбувається за одне покриття, але для контролю спарювання повторюють через 5 - 6 днів.

Визначення сукрольності самок

Одним з кращих практичних способів визначення сукрольності є промацування зародків на 10-12-й день після злучки. До цього часу зародки промацуються в порожнині живота у вигляді ланцюжка з м'яких грудочок овальної форми, величиною з лісовий горіх. При промацуванні іноді змішують зародки з грудочками калу. Останні відрізняються від зародків тим, що вони круглі і більш тверді.

Окроли проходять найчастіше вночі. Нормальна тривалість окролів 10-20 хвилин, але іноді вона затягується і до години. Окролина самка облизує своїх дитинчат, знімаючи з них слиз, укладає в гніздо, годує і прикриває пухом, яким встеляли гніздо перед окролом. Добре вкриті пухом кроленята не бояться холоду. Кроленята народжуються голими і сліпими. Прозрівання кроленят починається з 10-14-го дня. Молоко матері в цей час є їх основною їжею. Ситі кроленята мають здоровий вигляд, шкіра у них блискуча, шлуночки наповнені, вони не пищать і не виходять з гнізда.

У голодних кроленят шкіра суха і зморщена, шлуночки не наповнені, вони розповзаються з гнізда і пищать. З часу виходу з гнізда (17-20-й день) кроленята починають їсти корм. Волосяний покрив у них повністю розвивається до 30-го дня. Іноді від багатоплідної або маломолочної матки, кроленят доводиться відсаджувати до іншої, малоплідних, але молочних маток. Кролиці, як правило, погано приймають чужих кроленят, не хочуть годувати їх і навіть вбивають. Тому, перед тим як підкладати кроленят до іншої самиці, необхідно очистити їх від пуху старого гнізда, ще краще обтерти пухом з нового гнізда, щоб вони прийняли його запах, укласти разом з іншими кроленятами, накрити гніздовим пухом. На цей час самку краще прибрати з клітки.